

FINANSTILSYNETTHE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Styret i SPAREBANK 1 HALLINGDAL VALDRES
Postboks 173
3571 ÅL

Vår referanse
25/1847
Deres referanse

12.12.2025

Tilsynsrapport

1 Innledning

Finanstilsynet gjennomførte et tematisyn om gruppering av motparter 3. april 2025 med Sparebank 1 Hallingdal Valdres. Formålet med tilsynet var å kartlegge bankens retningslinjer og praksis for identifisering av grupper av innbyrdes tilknyttede motparter, som definert i kapitalkravsforordningen (CRR) artikkel 4 nr. 39. Denne tilsynsrapporten bygger på Finanstilsynets foreløpige rapport fra 25. september 2025 og styrets tilsvarende fra 31. oktober 2025.

1.1 Om regelverket

Finanstilsynet har som oppgave å bidra til finansiell stabilitet og at finansforetak driver forsvarlig virksomhet. Et element i dette arbeidet er å overvåke bankenes eksponeringer mot enkeltkunder og grupper av tilknyttede motparter. Regelverket for store engasjementer setter klare rammer for hvor stor risiko et foretak kan ta overfor én motpart eller en gruppe motparter som utgjør en samlet risiko. I henhold til CRR artikkel 395¹ og finansforetaksloven § 13-12, kan et finansforetak som hovedregel ikke ha samlet engasjement mot én motpart, eller en gruppe av tilknyttede motparter, som overstiger 25 prosent av foretakets kjernekapital. Regelverket krever at foretaket har forsvarlige rutiner for å identifisere, overvåke og rapportere slike engasjementer.

For å beregne samlet eksponering korrekt, må foretaket identifisere grupper av tilknyttede motparter. Definisjonen følger av CRR artikkel 4 nr. 39 og omfatter kontrollrelasjoner, der en part har bestemmende innflytelse over en annen, og økonomiske forbindelser, hvor motparter er så tett økonomisk knyttet at problemer hos én kan påvirke de andre. Feil eller mangler i grupperingen kan føre til at bankens reelle risikoeksponering undervurderes, og at rapporteringen til myndighetene blir misvisende. Dette kan igjen få betydning for tilsynets vurdering av bankens kapitalbehov og risikoprofil.

Etter at kommisjonsforordning (EU) 2024/1728 trådte i kraft i Norge høsten 2024, er det endringer i det rettslige rammeverket. Forordningen erstatter tidligere retningslinjer fra EBA og gir et bindende rammeverk for identifisering av grupper av tilknyttede motparter.

¹EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSFORORDNING (EU) nr. 575/2013 av 26. juni 2013 om tilsynskrav for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak og om endring av forordning (EU) nr. 648/2012, Artikkel 395 Øvre grenser for store eksponeringer

1.2 Om tilsynet

Tematilsynet våren 2025 ble initiert for å kartlegge hvordan norske banker etterlever regelverket for gruppering av motparter.

Sparebank 1 Hallingdal Valdres ble valgt ut til tilsynet delvis på grunn av bankens rapportering av gruppetilhørighet i engasjementsrapporteringen, sammenholdt med informasjon fra aksjonærregisteret. Finanstilsynets gjennomgang viste flere tilfeller hvor bankens gruppering tilsynelatende var ufullstendig.

Tilsynet ble gjennomført som et digitalt møte. Fra banken deltok

- Direktør næring, Stian Rygg
- Direktør kreditt, Nils Sælen
- Leder kreditt næring, Anders Myrvang
- Direktør risk og compliance, Nina Helle

Tilsynet ble gjennomført av Harald Knapstad, Ove Holstangen og Jan Henrik Hatlem.

I tilsynet la Finanstilsynet særlig vekt på å undersøke bankens interne retningslinjer og rutiner for gruppering av motparter, hvordan vurderinger av kontroll og økonomiske forbindelser dokumenteres, kvalitetssikring knyttet til engasjementsrapporteringen samt konkrete vurderinger gjort i navngitte grupper, med vekt på om disse var i tråd med gjeldende regelverk.

2 Finanstilsynets oppsummering

Finanstilsynet har vurdert Sparebank 1 Hallingdal Valdres sine retningslinjer og praksis for identifisering og gruppering av tilknyttede motparter. Bankens interne retningslinjer bygger på tidligere EBA-retningslinjer og inneholder relevante vurderingskriterier, men reflekterer ikke fullt ut kravene i kommisjonsforordning (EU) 2024/1728, som nå utgjør det rettslige rammeverket.

Bankens ramme for samlet engasjement mot enkeltmotparter eller grupper av tilknyttede motparter er satt til 25 prosent av kjernekapitalen, i tråd med regelverkets maksimumsgrense. Finanstilsynet vurderer imidlertid at nivået ikke er tilstrekkelig begrunnet, verken i bankens ICAAP eller gjennom annen dokumentasjon. Dette svekker etterlevelsen av kravet om at eksponeringer skal være forsvarlige.

Gjennomgangen av bankens engasjementsrapportering for tredje kvartal 2024 avdekket flere tilfeller der enkeltforetak var rapportert uten gruppetilhørighet, til tross for klare eierskaps- og kontrollforhold som tilsier gruppering. Dette indikerer svakheter i bankens vurderingsgrunnlag og datakvalitet. I rapporteringen for fjerde kvartal er disse avvikene i stor grad rettet opp, og bankens vurderinger fremstår som mer konsistente og bedre dokumentert. Finanstilsynet vurderer at forbedringene i fjerde kvartal tyder på økt oppmerksomhet rundt datakvalitet og kontrollrutiner.

Finanstilsynet har også gjennomgått bankens vurderinger og dokumentasjon knyttet til utvalgte grupper av tilknyttede motparter. I disse sakene har banken foretatt gruppering i tråd med egne retningslinjer og i samsvar med kravene i kommisjonsforordning (EU) 2024/1728. Vurderingene bygger på dokumentert kontroll, økonomisk avhengighet og juridiske avklaringer, og fremstår som forsvarlige og godt begrunnet. Finanstilsynet vurderer at disse vurderingene er konsistente og i tråd med regelverket, og at de viser god forståelse for formålet med gruppering av tilknyttede motparter.

Samlet sett vurderer Finanstilsynet at Sparebank 1 Hallingdal Valdres har etablert et godt fundament for forsvarlig praksis ved gruppering av tilknyttede motparter.

3 Finanstilsynets merknader

3.1 Bankens retningslinjer

Rettslig grunnlag og observasjoner

Finansforetaksloven § 13-12 første ledd angir at et finansforetak ikke kan ha høyere samlet engasjement med en enkelt motpart enn det som til enhver tid er forsvarlig. I policy for kredittrisiko har banken fastsatt maksimumsramme på [REDACTED] og måltall på [REDACTED] av kjernekapitalen med en enkelt motpart eller gruppe av tilknyttede motparter.

Den nye kommisjonsforordningen (EU) 2024/1728 er gjennomført i norsk rett ved henvisning i Forskrift om kapitalkrav og nasjonale tilpasninger til CRR/CRD IV § 2 andre ledd, og gjelder som norsk forskrift. Forordningen fastsetter standarder for hvordan banker skal identifisere og vurdere grupper av tilknyttede motparter, i henhold til kapitalkravsforordningen (CRR). Forordningen presiserer at kontroll og økonomisk avhengighet er to selvstendige og likestilte kriterier for gruppering, og at det er tilstrekkelig at ett av dem er oppfylt. Den innfører et forsiktighetsprinsipp som innebærer at foretak skal legge til grunn at én risiko foreligger dersom det er tvil. Videre utvides kontrollbegrepet til å omfatte også de facto kontroll og dominerende innflytelse, og det presiseres at felles geografisk beliggenhet eller sektortilhørighet alene ikke er tilstrekkelig for gruppering.

Sparebank 1 Hallingdal Valdres har etablert egne retningslinjer for kundegrupperinger. Retningslinjene beskriver hvordan banken identifiserer og vurderer grupper av tilknyttede motparter. Dokumentet definerer begrepet "en-kunde" som selskaper med felles eierskap eller vesentlig innflytelse, og legger vekt på om disse utgjør en økonomisk eller driftsmessig enhet. Vurderingene bygger på EBA-retningslinjene og inkluderer en rekke avklaringsspørsmål til kundene, blant annet om eierstruktur, aksjonæravtaler, gjeldsforhold, garantier, felles inntektskilder og strategiplaner. Målet er å avdekke om det foreligger bindinger som tilsier at selskaper bør grupperes. Dokumentet viser at banken har startet arbeidet med å systematisere og dokumentere vurderingene, men at dette arbeidet ikke er fullført.

Finanstilsynets vurderinger og forventninger

Finanstilsynet har vurdert Sparebank 1 Hallingdal Valdres sine retningslinjer for å sikre at samlet engasjement med en enkelt motpart eller gruppe av tilknyttede motparter til enhver tid er forsvarlig, jf. finansforetaksloven § 13-12 første ledd.

Selv om banken har fastsatt en ramme for samlet engasjement som ligger på [REDACTED] er det Finanstilsynets vurdering at nivået ikke er tilstrekkelig begrunnet. Det foreligger ingen dokumentert vurdering i bankens ICAAP som forklarer valg av nivå, og under tilsynsmøtet kunne banken heller ikke redegjøre for hvilke risikomessige eller strategiske hensyn som ligger til grunn. Dette svekker etterlevelsen av kravet i finansforetaksloven § 13-12 om at eksponeringer skal være forsvarlige. Finanstilsynet har en forventning til at banken foretar en ny og dokumentert vurdering av rammen i lys av egen risikoprofil og soliditet.

Finanstilsynet har vurdert Sparebank 1 Hallingdal Valdres sine retningslinjer for kundegrupperinger opp mot kravene i kommisjonsforordningen. Bankens retningslinjer for kundegruppering bygger på EBA-retningslinjene og inneholder relevante vurderingskriterier knyttet til kontroll og økonomisk avhengighet. Finanstilsynet vurderer likevel at retningslinjene ikke fullt ut reflekterer kravene i kommisjonsforordning (EU) 2024/1728, som nå utgjør det rettslige grunnlaget for vurdering av tilknyttede motparter. Det fremgår at banken har startet arbeidet med å systematisere og dokumentere vurderingene, men at dette arbeidet ikke er ferdigstilt. Det er særlig manglende presiseringer knyttet til vurdering av unntak fra gruppering, og det fremgår ikke at banken har etablert en strukturert prosess for å dokumentere hvorfor motparter med kontroll eller økonomisk

avhengighet eventuelt ikke grupperes. Finanstilsynet forventer at banken oppdaterer sine retningslinjer og operasjonelle rutiner i tråd med kravene i forordningen, og sikrer at vurderingene dokumenteres på en konsistent og etterprøvbar måte.

Forordningen gir det bindende rammeverket, mens EBAs tilhørende rapport² gir nyttig veiledning og eksempler. Finanstilsynet anbefaler at banken supplerer sine retningslinjer med illustrasjoner og praktiske eksempler fra rapporten, for å styrke anvendbarheten og sikre konsistent praksis. Samlet gir forordningen og rapporten et helhetlig rammeverk for identifisering og gruppering av tilknyttede motparter.

3.2 Bankens praksis for identifisering, vurdering og rapportering av tilknyttede motparter som utgjør en samlet risiko

Rettslig grunnlag og observasjoner

Engasjementsrapporteringen til Finanstilsynet bygger på Finanstilsynets adgang til å innhente opplysninger etter Finanstilsynsloven § 4 og er i tråd med kravene i CRR artikkel 394 som gir hjemmel for rapportering av store engasjementer.

Sparebank 1 Hallingdal Valdres sin rapportering skjer gjennom Altinn-skjema KRT-1115. Rapporteringen skjer kvartalsvis.

Bankens retningslinjer for kunde-gruppering er utformet for å sikre at tilknyttede motparter identifiseres og vurderes i tråd med regulatoriske krav og bankens risikostyring, og definerer "enkunde" som selskaper med felles eierskap, vesentlig innflytelse eller økonomisk avhengighet. Vurderingene skal gjøres i forbindelse med kredittbehandling og rapportering, og dokumenteres gjennom avklaringsspørsmål til kundene. Ved tvil skal det legges avgjørende vekt på om selskapene utgjør en driftsmessig eller økonomisk enhet. Banken har etablert rutiner for å fange opp endringer i eierskap og avhengighetsforhold. Unntak fra gruppering krever dokumentasjon, for eksempel aksjonæravtaler som viser reell stemmelikhet.

Finanstilsynets vurderinger og forventninger

I engasjementsrapporten skal enkeltforetak med gruppetilhørighet spesifiseres, slik at Finanstilsynet kan identifisere grupper av tilknyttede motparter og vurdere bankens konsentrasjonsrisiko. Disse dataene inngår i tilsynets analyse av bankens bedriftsmarkedsportefølje og benyttes blant annet som grunnlag for vurdering av eventuelle pilar 2-påslag i SREP.

Finanstilsynet har gjennomgått bankens engasjementsrapportering for tredje og fjerde kvartal 2024. I rapporteringen for tredje kvartal ble det identifisert flere avvik mellom bankens gruppering og det som kommer frem av Aksjonærregisteret. Enkelte foretak ble rapportert uten gruppe, til tross for klare eierskaps- og kontrollforhold som tilsier gruppering. Dette indikerer svakheter i bankens vurderingsgrunnlag og datakvalitet.

I rapporteringen for fjerde kvartal har banken i stor grad rettet opp i disse avvikene. Gruppene er i hovedsak justert i tråd med Aksjonærregisteret, og banken har gitt forklaringer på vurderingene. Finanstilsynet vurderer at rapporteringen er forbedret, men forventer at banken sikrer at vurderingene dokumenteres systematisk og i tråd med kravene i kommisjonsforordning (EU) 2024/1728.

² Rapporten er tilgjengelig her:
https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Draft%20Technical%20Standards/2022/EBA-RTS-2022-12%20RTS%20on%20connected%20clients/1050300/Final%20report%20on%20draft%20RTS%20on%20group%20of%20connected%20clients.pdf

Finanstilsynet har gjennomgått bankens vurderinger og dokumentasjon knyttet til fem utvalgte grupper i tematisynet om gruppering av tilknyttede motparter. Bankens vurderinger bygger på en kombinasjon av kontroll, økonomisk avhengighet og skjønnsmessige vurderinger, og er i hovedsak godt dokumentert. I tilfeller der det er gjort unntak fra gruppering, har banken fremlagt relevante aksjonæravtaler og juridiske vurderinger som underbygger at det ikke foreligger felles risiko. Finanstilsynet vurderer at bankens praksis er i tråd med kravene i kommisjonsforordning (EU) 2024/1728, og at vurderingene fremstår som forsvarlige og konsistente. Det forutsettes at banken opprettholder en strukturert og dokumentert tilnærming til gruppering i fremtidige vurderinger og rapporteringer.

Finanstilsynet har gjennomgått bankens vurderinger av tre selskapsstrukturer med 50/50-eierskap. I alle tilfeller har banken valgt å gruppere hele strukturen, inkludert eiere, basert på en samlet vurdering av faktisk kontroll, økonomisk avhengighet og felles ansvar for drift. Vurderingene fremstår som konsistente og i tråd med kommisjonsforordning (EU) 2024/1728, som åpner for gruppering der det foreligger felles risiko eller overveiende innflytelse, selv ved formelt likt eierskap. Finanstilsynet vurderer at bankens praksis er forsvarlig og godt dokumentert, og forventer at slike vurderinger fortsatt underbygges med konkret informasjon om eierskap, avtaler og økonomiske bindinger.

4 Videre oppfølging

Finanstilsynet tar til etterretning at styret har behandlet tilsynets funn og anbefalinger, og at nødvendige forbedringstiltak er eller vil bli iverksatt.

Vi ber foretaket sende kopi av foreløpig tilsynsrapport til revisor.

For Finanstilsynet

Håkon Rysst Heilmann
konstituert seksjonsleder

Jan Henrik Hatlem
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk.